

Pankkisektorin vahva vakavaraisuus puskurina muuttuvan toimintaympäristön tuomille riskeille

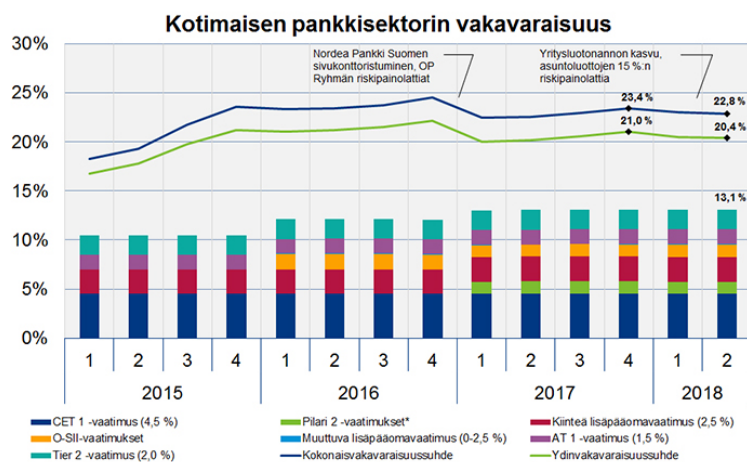
Kirjoittaja Arttu Kiviniemi, analyytikko; Sinikka Taskinen, finanssianalyytikko; Torsten Groschup, johtava riskiasiantuntija; Marjo Risku, johtava riskiasiantuntija

- Suomen pankkisektorin vakavaraisuus edelleen EU-alueen vahvimpia
- Asuntoluottojen riskipainolattian sektoritason vakavaraisuusvaikutus pieni – hinta- ja tarjontavaikutukset myös vähäiset
- Pankkisektorin omavaraisuusaste pysyi vakaana
- Pääomavaatimusten kasvu laski rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuutta hieman
- Kulujen kasvu ja edellisvuotta heikompi tuottokehitys heikensivät pankkisektorin tulosta
- Kulujen kasvu heikensi sektorin kannattavuutta – tehokkuus pysyi Euroopan keskimääräistä parempana
- Korkokate edelleen pankkisektorin merkittävin tulonlähde
- Yritysten järjestämättömät saamiset suhteessa luottokantaan laskeneet samalle tasolle kuin kotitalouksilla
- Kiinteistömarkkinalähtöiset riskit kasvaneet viime vuosina
- Pankkisektorin lyhyen ajan maksuvalmius hyvällä tasolla, keskuspankkitalletukset merkittävin erä likviditeettipuskureissa
- Rakenteellinen rahoitusvaje Euroopan suurimpia
- Pankkien varojen vakuussidonnaisuus pysytellyt vakaana
- Korkoriski pienentynyt
- Spread-riski on maltillinen
- Kaupankäyntitoiminta vähäistä ja osake- ja valuutariskit kokonaisuudessaan vähäiset

Suomen pankkisektorin vakavaraisuus edelleen EU-alueen vahvimpia

Kotimaisen pankkisektorin ydin- ja kokonaisvakavaraisuussuhteet supistuivat vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla 0,6 prosenttiyksiköllä vuoden 2017 lopun tilanteeseen verrattuna. Vakavaraisuussuhteiden heikkenemistä selitti vertailukelpoisen sektorin (pankkisektori pl. Danske Bank Oyj ja Danske Kiinnitysluottopankki) luottokannan kasvusta sekä vuoden 2018 alussa voimaan astuneesta asuntoluottojen riskipainolattiasta aiheutunut riskipainotettujen erien kasvu. Danske Bank Oyj:n sivukonttoristuminen kohensi sektorin vakavaraisuussuhteita hieman. Pankkiryhmäkohtaisten ydinvakavaraisuussuhteiden alin arvo oli 12,3 % (12/2017: 12,7 %).

Vakavaraisuussuhteiden hienoisesta laskusta huolimatta Suomen pankkisektorin vakavaraisuus on edelleen vahva, minkä lisäksi vakavaraisuussuhteiden pidemmän aikavälin trendi on nouseva. Suomen pankkisektorin vakavaraisuus kuuluu myös EU-alueen vahvimpien joukkoon. EU-alueen luottolaitosten ydinvakavaraisuussuhteiden painotettu keskiarvo oli 14,9 % ja yläkvartiili 19,4 % maaliskuun 2018 lopussa.

Vertailukelpoisen pankkisektorin riskipainotettujen erien noin 4,1 mrd. euron (+5,4 %) kasvusta merkittävä osa aiheutui erityisesti yritysluottokannan (ml. asuntoyhteisöt) ripeästä, yli 5 prosentin kasvusta vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla.

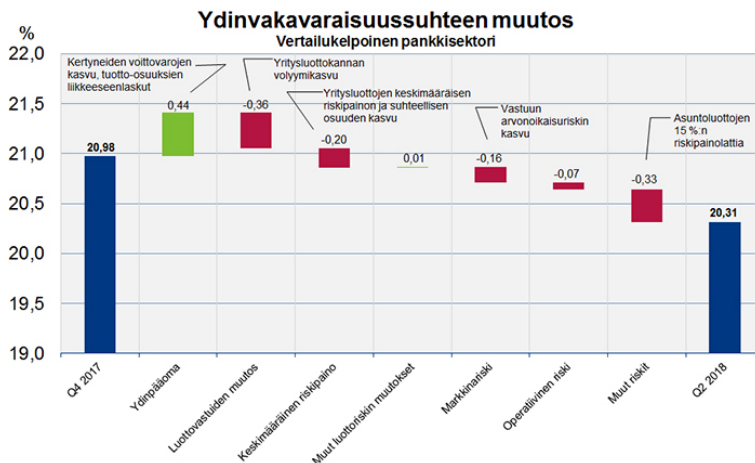

19.9.2018

Julkinen

Yritysvastuiden volyymikasvun lisäksi luottoriskin riskipainotettuja eriä kasvattivat yritysvastuiden keskimääräisen riskipainon nousu ja yritysvastuiden suhteellisen osuuden kasvu. Vakavaraisuutta heikensi hieman myös markkina- ja operatiivisen riskin kasvu.

Vertailukelpoisen sektorin ydinpääoman 329 milj. euron (+2,1 %) kasvu jarrutti sektorin vakavaraisuussuhteiden heikkene- mistä. Ydinpääomaa kasvattivat erityisesti kertyneiden voittovarojen kasvu, oman pääoman ehtoisten instrumenttien liikkee- seenlaskut sekä luottoriskin sisäisiä malleja soveltavien pankkien arvon alentumisen alijäämän supistuminen IFRS 9 -kir- janpitostandardin käyttöönoton myötä. Toisaalta IFRS 9:n käyttöönotto supisti kertyneitä voittovaroja kertaluonteisesti, mikä osaltaan jarrutti kertyneiden voittovarojen kasvua vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla.

Lähde: Finanssivalvonta.

Suomalaisten pankkien omat varat ylittävät sekä sektoritasolla että pankkikohtaisesti omien varojen vähimmäisvaatimukset ja valvontaviranomaisen asettamat lisäpääomavaatimukset. Pankkisektorin konsolidoitu, riskipainotettujen erien määrään suhteutettu omien varojen vaatimus oli kesäkuun 2018 lopussa 13,1 %. Pankkisektorin yhteenlaskettu omien varojen vaatimus koostuu

- 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksesta
- 2,5 prosentin kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta
- systemaattisesti merkittävillä laitoksilla asetetuista lisäpääomavaateista (ns. O-SII-puskuri)
- vastuiden maantieteellisen jakauman ja vastuiden sijaintimaissa asetettujen muuttuvien lisäpääomavaatimusten perusteella määräytyvästä muuttuvasta lisäpääomavaateesta sekä
- pankeista laadittavien kokonaisvaltaisten arvioiden yhteydessä asetettavista harkinnanvaraisista lisäpääomavaatimuk- sista (ns. Pileri 2 -vaatimus).

Lisäksi suomalaisia luottolaitoksia koskee jatkossa myös rahoitusjärjestelmän rakenteellisten ominaisuuksien perusteella määrättävä lisäpääomavaatimus eli ns. järjestelmäriskipuskuri, jonka asettamisesta Finanssivalvonnan johtokunta päätti 29.6.2018. Päätöksen mukaiset lisäpääomavaatimukset astuvat voimaan 1.7.2019.

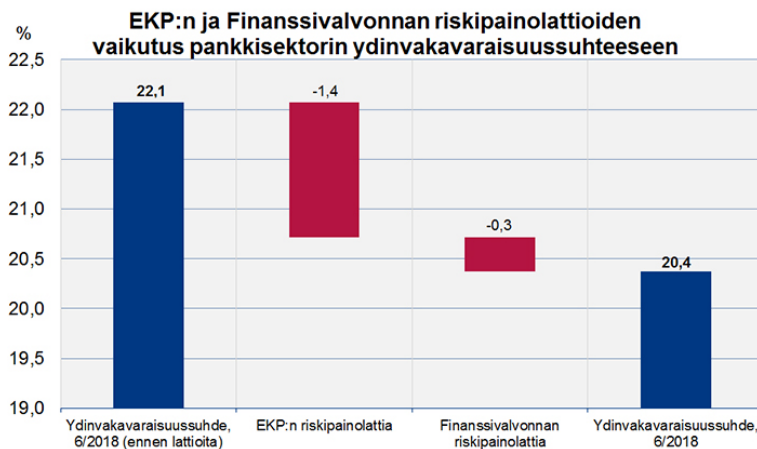
Asuntoluottojen riskipainolattian sektoritason vakavaraisuusvaikutus pieni – hinta- ja tarjontavai- kutukset myös vähäiset

Vuoden 2018 alussa voimaan astuneesta, luottoriskin sisäisiä malleja (IRB) soveltavien luottolaitosten asuntoluottojen kes- kimääräisiä riskipainoja koskevasta 15 prosentin alarajasta aiheutunut pääomavaateen kasvu jäi sektoritasolla odotetusti varsin vähäiseksi, koska riskipainolattia ei vaikuta toistaiseksi pankkisektorin suurimman toimijan, OP Ryhmän, vakavarai- suusvaatimukseen, sillä Euroopan keskuspankin (EKP) OP Ryhmälle alkuvuodesta 2017 asettama riskipainolattia on kiin- teistövuokudellisten vähittäisvastuiden osalta Finanssivalvonnan asettamaa riskipainolattiaa korkeampi. Suomalaisten IRB- pankkien omat varat ylittävät omien varojen vähimmäisvaatimuksen ja lisäpääomavaatimukset, minkä vuoksi niillä ei ole tarvetta hankkia lisää pääomia tai pienentää riskipainotettuja eriään riskipainolattiasta aiheutuvan lisäpääomavaateen katta- miseksi. Suomalaiset IRB-pankit ovatkin reagoineet riskipainolattiaan pääasiassa vapaaehtoisia pääomapuskureitaan su- pistamalla.

Asuntoluottojen riskipainolattia heikensi luottoriskin sisäisiä malleja soveltavien pankkien ydinvakavaraisuussuhteita 0,8–17 prosenttiyksiköllä kesäkuun 2018 tietojen perusteella. Sektoritasolla riskipainolattia kasvatti riskipainotettuja eriä yhteensä

1,3 mrd. eurolla ja heikensi ydinvakavaraisuussuhdetta noin 0,3 prosenttiyksiköllä.

Lähde: Finanssivalvonta.

IRB-pankkien uusien nostettujen asuntoluottojen määrien ja keskiporkkojen sekä keväällä 2018 IRB-pankeille lähetetyn kyselyn vastausten perusteella asuntoluottojen riskipainolattiolla ei ole ollut olennaisia vaikutuksia asuntoluottojen hintoihin, muihin luottoehtoihin tai määriin. Luottolaitosten kyselyvastausten perusteella riskipainolattian lyhyen aikavälin erillisvaikutusten arviointi on kuitenkin erittäin haastavaa nykyisessä markkinatilanteessa, jossa hintakilpailu ajaa asuntoluottojen marginaaleja alas ja asuntoluottojen kysyntä on vahvaa.

Vaikka Finanssivalvonnan riskipainolattia ei ole luottolaitosten arvioiden mukaan vaikuttanut asuntolainojen marginaaleihin tai määriin, luottolaitokset arvioivat riskipainolattian heikentävän suomalaisen asuntolainan suhteellista kannattavuutta, sillä riskipainolattia kasvattaa asuntolainoihin laskennallisesti sitoutuvia omia varoja ja siten lainojen laskennallisia rahoituskustannuksia. Riskipainolattia saattaa luottolaitosten mukaan pidemmällä aikavälillä nostaa asuntoluottojen hintoja ja vaikuttaa asiakasvalintaan. Luottolaitosten arvioiden mukaan suuririskisempi luototus saattaa kasvaa asuntoluottojen heikentyneen kannattavuuden vuoksi.

Pankkisektorin omavaraisuusaste pysyi vakaana

Kotimaisen pankkisektorin omavaraisuusaste pysyi vakaana vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla ja oli 6,7 % kesäkuun 2018 lopussa (12/2017: 6,8 %). Omavaraisuusasteen hienoinen lasku johtui vertailukelpoisen sektorin taseen kasvusta. Pankkiryhmäkohtaisten omavaraisuusasteiden alin arvo oli 3,5 % (12/2017: 3,6 %). Suomen pankkisektorin omavaraisuusaste on selvästi EU-alueen keskitasoa vahvempi, sillä EU-alueen merkittävimpien pankkien keskimääräinen omavaraisuusaste oli 5,3 % maaliskuun 2018 lopussa.

Suomen pankkisektorin ensisijaiset omat varat ovat yli kaksinkertaiset Baselin pankkivalvontakomitean ehdottamaan kolmen prosentin vähimmäisvaateeseen nähden. Vähimmäisvaateen mukainen ensisijaisten omien varojen vaatimus olisi sektoritasolla noin 7,5 mrd. euroa kesäkuun 2018 lopun tietojen perusteella, kun taas pankkisektorin riskipainotettuihin eriin suhteutettu riskiperusteinen ensisijaisten omien varojen vaatimus oli kesäkuun 2018 lopussa noin 8,8 mrd. euroa. Omavaraisuusasteen mukainen ensisijaisten omien varojen vaatimus olisi riskiperusteista vaadetta korkeampi puolelle kotimaisen pankkisektorin pankeista, mikä nostaisi pankkisektorin efektiivisen, kolmen prosentin vähimmäisomavaraisuusasteen huomioivan ensisijaisten omien varojen vaatimuksen 10,2 mrd. euroon. Kotimaisen pankkisektorin ensisijaiset omat varat olivat kesäkuun 2018 lopussa 16,7 mrd. euroa.

Pääomavaatimusten kasvu laski rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuutta hieman

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuussuhdeluku laski 1,49:ään (12/2017: 1,54) omien varojen vähimmäisvaatimuksen kasvettua ryhmittymien omia varoja voimakkaammin. Omien varojen vähimmäisvaatimuksen kasvu selittyi yksinomaan luottolaitostoiminnan pääomavaatimuksen 5,8 prosentin kasvulla. Ryhmittymien omien varojen yhteenlasketusta vähimmäisvaatimuksesta 62 % koostuu luottolaitostoiminnasta ja 38 % vakuutustoiminnasta.

Kulujen kasvu ja edellisvuotta heikompi tuottokehitys heikensivät pankkisektorin tulosta

Pankkisektorin liiketulos jäi edellisvuotta heikommaksi. Eniten tulosta heikensi kulujen kasvu. Samaan aikaan tuottoja alensivat erityisesti sijoitustoiminnan nettotuottojen heikkeneminen sekä kertaluonteisten tuottoerien puuttuminen. Sijoitustoi-

19.9.2018

Julkinen

minnan nettotuottojen pienentymiseen vaikutti IFRS 9:n voimaantulo vuoden 2018 alussa. Vertailuvuotena sijoitusten myyntivoitot olivat korkeat ja toisaalta kuluvana vuotena tuloksen kautta arvostettavien rahoitusinstrumenttien määrä kasvoi. Tämä lisää tuottojen heiluntaa, kun sijoitusten arvonmuutokset kirjataan suoraan tuloslaskelmaan. Korkokatteen positiivinen kehitys ei riittänyt kompensoimaan edellä mainittujen tuottoerien heikkenemistä.

Nettomääräiset arvonalentumiset olivat erittäin alhaiset. Niitä pienensivät kauden aikana saadut palautukset. Toisaalta vuoden 2018 alussa voimaan tullut rahoitusinstrumenttistandardi IFRS 9 muutti arvonalentumismallia eivätkä edellisvuoden luvut ole vertailukelpoisia. LINKKI artikkeliin.

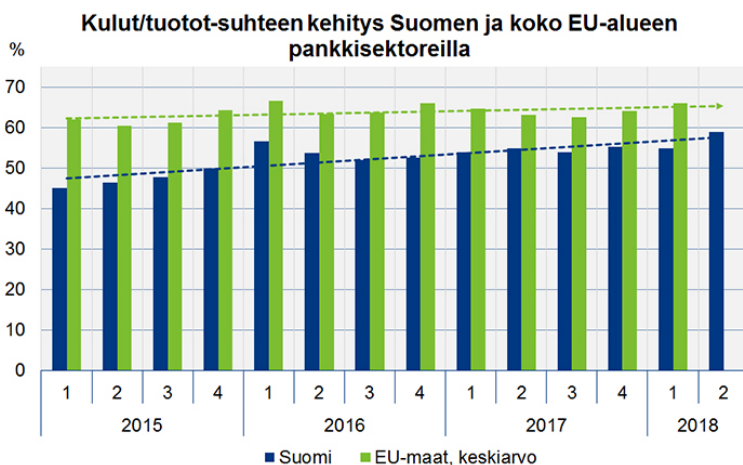
Vuoden 2018 kesäkuun lopussa pankkisektorin vertailukelpoiset kulut olivat noin 8 % suuremmat kuin vuotta aiemmin. Toimintojen kehittäminen ja automatisointi ovat kasvattaneet erityisesti IT-kuluja, jotka näkyvät kasvaneina hallintokuluina. Kulujen kehitys vaihteli suuresti pankkien välillä ja riippui mm. kehityshankkeiden suuruudesta ja toisaalta hankkeiden valmistaumisasteesta. Mitä aiemmin kehittämisinvestoinnit saadaan onnistuneesti tuotantoon, sitä nopeammin toiminnan tehokkuuden odotetaan parantuvan ja tuovan tuottoja ja/tai kulusäästöjä.

Kulujen kasvu heikensi sektorin kannattavuutta – tehokkuus pysyi Euroopan keskimääräistä parempana

Vuoden 2018 maaliskuun lopussa EU-alueen pankkien keskimääräinen oman pääoman tuotto (ROE) oli noin 6,3 %. Kotimaisen pankkisektorin oman pääoman tuotto oli vastaavasti vuoden 2018 kesäkuun lopussa vajaa 7 %. Heikennys kotimaisen pankkisektorin kannattavuudessa johtui pitkälti sektorin kulujen kasvusta.

Kulut suhteessa taseen loppusummaan mittaa tehokkuutta suhteessa pankin kokoon, eikä ole yhtä sidoksissa pankin kannattavuuteen kuin toinen tehokkuuden mittarina käytetty kulut/tuotot -suhde. Euroopassa kulut suhteessa taseen loppusummaan on pysytellyt 1,3 prosentin tuntumassa. Suomessa pankkisektorin kulut suhteessa taseeseen oli vuoden 2018 kesäkuun lopussa vajaan prosentin. Luottoyhteisöjen kulurakenne on kevyempi kuin talletuspankeilla, mikä laskee sektorin keskimääräistä lukua. Talletuspankkien kulut suhteessa taseeseen vastaa EU:n keskiarvoa.

Yleisesti ottaen suuret pankit pystyvät hyödyntämään skaalaetuja paremmin kuin pienet toimijat ja pystyvät toimimaan kustannustehokkaammin. Kulut/tuotot-suhteella mitattuna suomalaiset pankit ovat keskimäärin tehokkaampia kuin EU-alueella, vaikkakin ero on viime vuosina kaventunut. Osa tehokkuuden alentumisesta johtuu Suomen pankkisektorin rakennemuutoksista.

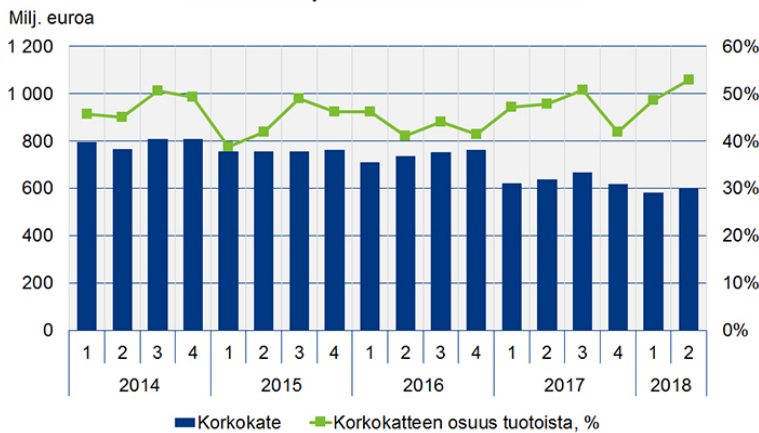
Lähde: Finanssivalvonta, Euroopan keskuspankki.

Korkokate edelleen pankkisektorin merkittävin tulonlähde

Korkokate on edelleen pankkisektorin merkittävin tuottoerä. Pitkään jatkuneen matalan korkotason ympäristössä korkokatteella ei kuitenkaan pystytä kattamaan pankkisektorin operatiivisia kuluja, joten vaihtoehtoiset tulonlähteet ovat välttämättömiä. Usealla toimijalla palkkiotuotot ovat kasvattaneet osuuttaan kokonaistuotoista, kun liiketoiminnan painopistettä on tietoisesti keskitetty palkkiopohjaisiin toimintoihin. Sektoritasolla palkkionettotuotot jäivät kuitenkin edellisvuoden tasolle.

Kotimaisen pankkisektorin korkokate

Lähde: Finanssivalvonta.

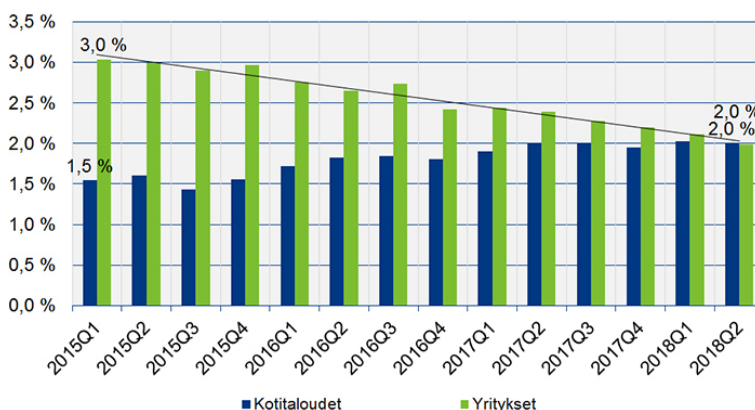
Luotot yleisölle olivat kesäkuun lopussa noin 173 mrd. euroa ja vertailukelpoinen kasvu oli edellisvuoden lopusta noin 2,6 %. Luottokannan kasvusta huolimatta, korkotuottoja kotitalousluotoista saatiin edellisvuotta vähemmän. Tämä kertoo erityisesti asuntoluottojen kovasta kilpailusta ja alhaisista marginaaleista. Uusien asuntolainojen keskiprosentti on pysytellyt Suomen Pankin tilastojen mukaan alle prosentissa. Yritysluotoista saadut korkotuotot suhteessa kannan kokoon ovat pysytelleet edellisvuoden lopun tasolla. Yritysluotot kasvoivat kotitalousluottoja enemmän eikä niiden toimialajakaumassa ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kiinteistötoimiala on edelleen merkittävin sektori, yli 50 prosentin osuudella kannasta.

Talletukset kasvoivat luottoja enemmän. Yleisötalletukset olivat vuoden 2018 kesäkuun lopussa noin 91 mrd. euroa. Vertailukelpoinen kasvu vuoden 2017 lopusta oli 4,6 %. Talletuskannan keskiprosentti on pysytellyt ennallaan, lähellä nollaa, joten talletuksista maksettavista korkokuluista ei ole merkittävää laskuvaraa. Suhteellisesti eniten kasvoivat kotitalouksien ja julkisyhteisöjen käyttötilien ja yön yli-talletusten saldot. Negatiivisilla koroilla oli korkokatetta lievästi pienentävä vaikutus, kun saamisista jouduttiin maksamaan enemmän kuin mitä talletuksista pystyttiin perimään. Vaikutus oli kuitenkin maltillinen ja pysyi edellisvuoden tasolla, noin 14 milj. eurossa.

Yritysten järjestämättömät saamiset suhteessa luottokantaan laskeneet samalle tasolle kuin kotitalouksilla

Yrityssektorilla järjestämättömien luottojen osuuden laskutrendi on jatkunut¹ yleisestä hyvästä talouskehityksestä johtuen ja osuus saavutti saman tason kuin kotitalouksilla. Kotitaloussektorilla järjestämättömien saamisten merkitys luottokannassa on pysynyt samalla tasolla jo viiden kvartaalin ajan.

Järjestämättömät saamiset suhteessa luottokantaan

Lähde: Finanssivalvonta.

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat kasvaneet hieman nopeammin kuin velat ja tämän seurauksena velkaantumisaste² laski prosenttiyksikön 127 prosenttiin vuoden 2018 ensimmäisellä kvartaalilla. Ennen tätä velkaantumisaste oli yhtäjaksoisesti noussut lähes parikymmentä vuotta saavuttaen vuoden 2017 lopussa ennätysmäisen 128 prosentin tason. Taloyhtiölainakanta, joka vaikuttaa velkaantumisasteeseen, kasvoi vuodessa 11 % ja oli 2018 ensimmäisellä neljänneksellä 19

19.9.2018

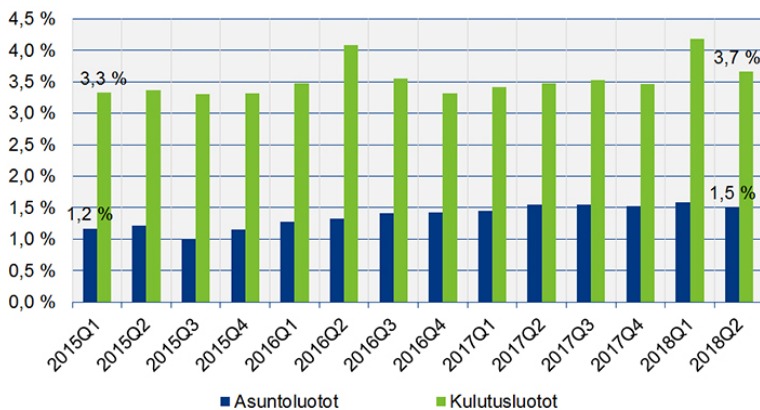
Julkinen

mrd. euroa³. Kotitalouksien suora vastuu asunto-osakeyhtiölainoista, jotka on jo ositettu osakkaille, oli 12,5 mrd. eur 2018 toisella neljänneksellä⁴. Näiden määrä on vuodessa kasvanut 15 % (lukuun ei sisälly taloyhtiöiden rakennusaikaisia lainoja). Yhtiölainat ovat olleet suurin yksittäinen kotitalouksien velkaantumisasetta kasvattanut erä jo vuodesta 2013 lähtien. Järjestämättömät saamiset näissä luotoissa ovat vielä matalalla tasolla.

Eurooppalaisessa vertailussa järjestämättömien saamisten määrä Suomessa on maltillinen. EU-alueella kotitalouksien järjestämättömien saamisten osuus sektorin luotoista on noin kaksin- ja yrityssektorilla lähes nelinkertainen verrattuna Suomeen.

Kulutuluotoista jää hoitamatta suhteellisesti enemmän kuin asuntoluotoista. Mahdollinen korkotason nousu kohdistuisi erityisesti niihin asuntoluottoihin, joissa kuukausierä kasvaa korkojen noustessa. Riskinä on, että järjestämättömät saamiset lähtevät kasvuun korkotason noustessa ja kuukausierien kasvaessa.

Järjestämättömät saamiset suhteessa luottokantaan

Lähde: Finanssivalvonta.

Kiinteistömarkkinalähtöiset riskit kasvaneet viime vuosina

Finanssivalvonta on selvittänyt maaliskokuussa 2018 luottolaitosten rakennusaikaiseen rahoitukseen ja taloyhtiölainoihin liittyviä luotonmyöntökriteereitä ja riskejä. Selvityksen perusteella korkotason mahdollisesta noususta aiheutuvaa rahoitusvastikkeen kasvua ei pääsääntöisesti huomioida asiakkaan maksukykyä arvioitaessa, kun asuntolainaa myönnetään asiakkaalle, jolla on vastuullaan myös taloyhtiön velkaosuutta. Tästä johtuen Finanssivalvonta kiinnittää tarkastuksissaan yhä enemmän huomiota erityisesti siihen, että myös taloyhtiölainat huomioidaan asiakkaan maksukykyyn stressitestissä asianmukaisella tavalla.

Kiinteistövakuudellisten luottojen osuus kaikista pankkien myöntämistä luotoista on noussut kolmessa vuodessa 35 prosentista 43 prosenttiin. Kasvu selittyy lähinnä asunto- ja taloyhtiölainojen kasvulla. Kehitys on johtanut siihen, että pankkien taloudellinen tila on entistä riippuvaisempi kiinteistömarkkinoiden kehityksestä. Riskinä on luottotappioiden nousu, jos kiinteistöjen hinnat ja niiden vakuusarvot laskevat ja lainanottajille tulee samalla maksuvaikeuksia. Uusien kerrostaloasuntojen tarjonta lisääntyy tänä vuonna merkittävästi samalla kun epävarmuus uusien asuntojen kysynnän riittävytydestä on kasvanut⁵. Lisäksi liikekiinteistöjen rakentaminen tukee koko rakentamisen kasvua. Kiinteistömarkkinoiden riskit ovat yleisesti kasvaneet, vaikka suurten luottotappioiden todennäköisyys on toistaiseksi matala.

Pankkisektorin lyhyen ajan maksuvalmius hyvällä tasolla, keskuspankkitalletukset merkittävin erä likviditeettipuskureissa

Kotimaisen pankkisektorin maksuvalmiutta 30 päivän stressiperiodin aikana kuvaava LCR-suhdeluku (maksuvalmiusvaatimus) on kasvanut 8 prosenttiyksikköä vuoden vaihteesta ollen kesäkuun lopussa keskimäärin 155 %. Tämä on reilusti yli 100 prosentin viranomaisvaateen ja yli EU:n keskimääräisen tason (148 % Q1/2018). Vaikka kaikki suomalaispankit täyttivät minimivaateen kesäkuun lopussa, hajonta pankkien LCR-luvuissa on eri ajankohtien välillä melko suuri. Hajontaa LCR-suhdeluvuissa aiheuttaa erityisesti volatiliiteetti ulosvirtauksissa.

Vaikka LCR-suhdeluku on kasvanut, likvideiksi varoiksi hyväksyttävät varat (suhdeluvun osoittaja) ovat vähentyneet 5,2 miljardilla eurolla vuoden vaihteesta ollen 35,6 miljardia euroa kesäkuun lopussa. Kaikista likvideimmät varat, eli tason 1 varat muodostavat 96 % likviditeettipuskureista. Tason 1 varoihin luettavien erittäin hyvälaatuisten katettujen joukkolainojen osuus on 14,7 %. Eurooppalaisten pankkien likviditeettipuskureissa erittäin hyvälaatuisten katettujen joukkolainojen osuus on keskimäärin selvästi pienempi kuin Suomessa, vain 3,4 % (Q1/2018).

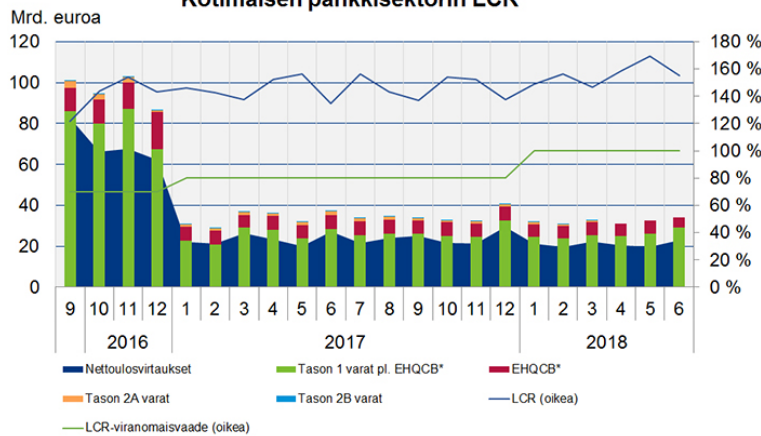

19.9.2018

Julkinen

Keskuspankkipolitiikalla on suoria vaikutuksia pankkien likviditeettireservien koostumukseen. Keskuspankin epätavanomaiset toimenpiteet ovat kasvattaneet keskuspankkireservien osuutta likviditeettipuskureissa. Suurin yksittäinen omaisuuserä on nostettavissa olevat keskuspankkireservit, joiden osuus koko maksuvalmiuspuskurista on 59 %. Odotukset rahapolitiikan kiristämisestä ovat herättäneet kysymyksen siitä, miten keskuspankkipolitiikan muutokset tulevaisuudessa vaikuttavat likvidien varojen tasoon ja pankkien likviditeettireservien koostumukseen. Rahapolitiikan kiristytessä ja ylimääräisen likviditeetin määrän vähentyessä on odotettavissa, että keskuspankkitalletusten merkitys likviditeettipuskureissa tulee vähitellen laskemaan ja likviditeettivaateista entistä suurempi osa on täytettävä muilla erillä.

Kotimaisen pankkisektorin LCR

Lähde: Finanssivalvonta.

* Erittäin hyvälaatuiset katetut joukkolainat.

Rakenteellinen rahoitusvaje Euroopan suurimpia

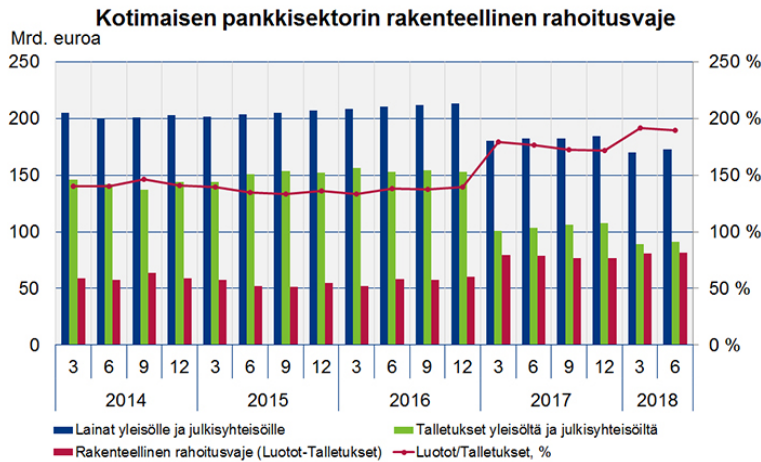
Taseen pitkäaikaisella eli rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonannon rahoittamiseen liittyvää ajallista epätasapainoa. Pysyvän varainhankinnan vaatimus eli NSFR mittaa pysyvän rahoituksen riittävyyttä suhteessa liiketoiminnan edellyttämään pysyvän rahoituksen vaatimukseen yhden vuoden ajalla. Sen tavoitteena on kannustaa pankkeja lisäämään pitkäaikaista rahoitusta luotonannon rahoittamiseen. NSFR -vaatimusta koskevat sitovat minimivaatimukset ovat vielä valmisteilla EU:ssa ja ne voivat tulla voimaan vuonna 2021, jos EU:n pankkisääntelyä koskeva muutos (CRR/CRDV-paketti) hyväksytään tämän vuoden aikana. Baselin komitean suositus 100 prosentin minimivaateesta tuli voimaan vuoden 2018 alusta lähtien.

Rakenteellista rahoitusriskiä mitataan useilla eri mittareilla. Yksi käytetyin mittari on talletusten ja luottojen välinen suhde eli LTD (Loan to Deposit). Kotimaisen pankkisektorin luotot/talletukset suhdeluku (LTD) on kasvanut vuoden vaihteen 172 %:sta kesäkuun lopun 189 %:iin. Tämä tarkoittaa sitä, että pankit rahoittavat yhä suuremman osan antolainauttoiminnasta talletusten lisäksi markkinarahoituksella. LTD on Suomessa selvästi korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin. EU:n keskimääräinen luku oli maaliskuun lopussa 119 %. Muissa Pohjoismaissa LTD oli suunnilleen samalla tasolla tai korkeampi kuin Suomessa. Suomen korkea LTD-lukua selittävät osittain luottoyhteisöt, jotka eivät ota vastaan yleisötalletuksia, vaan ne rahoittavat antolainauttoimintaansa pelkästään markkinoilta haettavalla rahoituksella. Talletuspankkien LTD- suhdeluku oli kesäkuun lopussa 131 %.

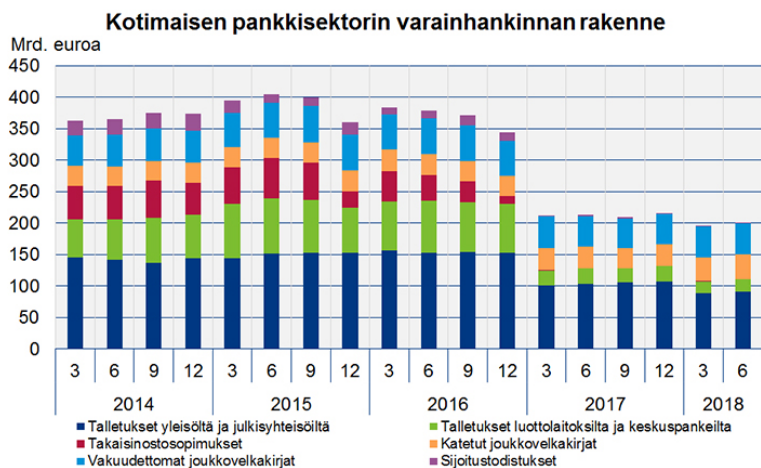
19.9.2018

Julkinen

Lähde: Finanssivalvonta.

Pankkien varainhankinnasta yli puolet on markkinaehtoista. Markkinaehtoisen varainhankinnan osuus koko varainhankinnasta on kasvanut vuodenvaihteesta 4 % -yksikköä ollen kesäkuun lopussa 54 %. Suomalaisen pankkien markkinavarainhankinta on melko hyvin hajautunut eri rahoituslähteisiin.

Lähde: Finanssivalvonta.

Riippuvuus lyhytaikaisesta markkinavarainhankinnasta on vähentynyt merkittävästi viime vuosien aikana sääntelyn ohjassa varainhankintaa pidempiaikaisiin rahoituslähteisiin. Sijoitustodistusten osuus koko varainhankinnasta on supistunut jo alle puoleen prosenttiin.

Pankkien varojen vakuussidonnaisuus pysytellyt vakaana

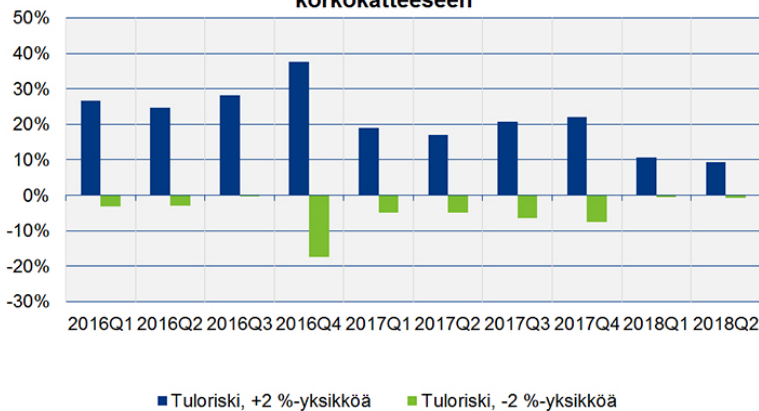
Pankkien varoja sitovat esimerkiksi katetut joukkolainat, vakuudelliset luotot kuten repot ja johdannaissopimuksiin liittyvät vakuusvaatimukset. Kotimaisen pankkisektorin varojen vakuussidonnaisuus (asset encumbrance) on pysytellyt vakaana ollen 28 % kesäkuun lopussa. Se on samalla tasolla kuin keskimääräinen suhdeluku EU:ssa maaliskuun lopussa.

Korkoriski pienentynyt

Kotimaisen pankkisektorin merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski. Korkotason muutokset vaikuttavat rahoitustaseeseen olevien korkoherkkien erien nykyarvoon ja tulevaan korkokatteeseen, ja siten myös pankkien tulokseen ja vakavaraisuuteen. Rahoitustaseen korkoriskiä mitataan yleisesti kahdella eri mittarilla. Tuloriskimittari kertoo, miten paljon pankkien rahoituskate muuttuu ja nykyarvokimmittari, miten paljon taseen nykyarvo muuttuu korkotason äkillisen muuttumisen seurauksena. Yleisimmin käytetyssä skenaariossa, korkokäyrän oletetaan laskevan tai nousevan 200 korkopistettä. Kotimaisten talletuspankkien korkotuloriski on pienentynyt. Korkojen muutoksella on aiempaa pienempi vaikutus korkokatteeseen.

Korkokatteen muutos suhteessa vuoden
korkokatteeseen

Lähde: Finanssivalvonta.

Talletuspankkien korkonykyarvoriski on sektoritasolla rajallinen, mutta pankkikohtaiset erot ovat merkittäviä. Pankkien omilla menetelmillä laskettuna sekä korkojen nousulla että laskulla arvioidaan olevan positiivinen vaikutus nykyarvoon. Pankit voivat omista menetelmistään huomioida sopimusperusteisia optionaalisuuksia, kuten esimerkiksi lainojen korkolatitiat. Lisäksi pankit voivat itse arvioida eräpäivättömien tase-erien, kuten avista-talletukset, käyttäytymistä. Yleisesti mitä nopeammin lainat hinnoitellaan uudelleen suhteessa talletuksiin, sitä suurempi on korkojen nousun positiivinen vaikutus nykyarvoon. Suomessa lainojen hinnoittelu on perinteisesti tapahtunut nopeammin kuin monissa muissa Euroopan maissa, joissa kiinteäkorkoisten lainojen osuus on suuri. Lainojen korontarkistusajankohta tiedetään toisin kuin avista-talletusten. Avista-talletusten käyttäytymisen nousevissa koroissa on epävarmaa ja siten korkojen nousun vaikutus voi poiketa huomattavasti pankkien omista arvioista.

Spread-riski on maltillinen

Suomalaisilla pankeilla on taseissaan valtionlainoja sekä toisten pankkien liikkeeseen laskemia vakuudettomia ja katettuja velkakirjoja. Maaliskuun lopussa velkakirjat muodostivat noin 10 % koko sektorin yhteenlasketusta taseesta, joskin pankkikohtaiset erot ovat suuria.

Pankkien omistamiin velkakirjoihin liittyy korkoriskin lisäksi oleellisesti riski velkakirjan liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuden laskusta eli ns. spread-riski. Suomalaisen pankkien taseessa olevista velkakirjoista suurin osa on pohjoismaisia tai saksalaisia valtioiden ja pankkien liikkeeseen laskemia velkakirjoja, joiden spread-riski on perinteisesti ollut vähäinen.

Kaupankäyntitoiminta vähäistä ja osake- ja valuuttariskit kokonaisuudessaan vähäiset

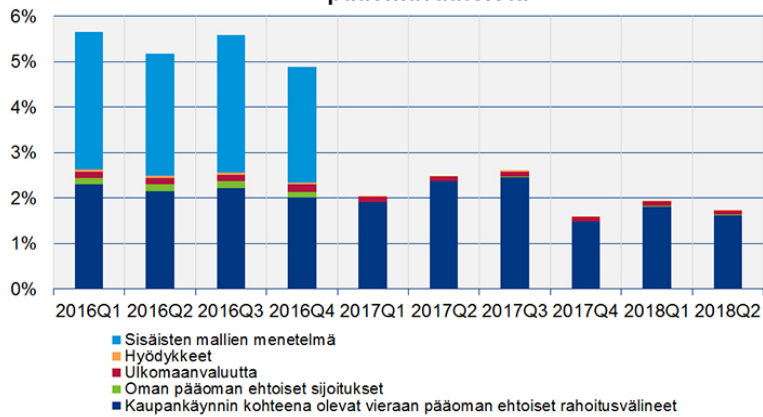
Markkinariskin pääomavaatimukset olivat kesäkuun lopussa vain 1,7 % kaikista pääomavaateista. Luku on pysytellyt 2 prosentin tuntumassa vuoden 2017 alusta lähtien. Markkinariskin pääomavaatimus aiheutuu lähes yksinomaan korkoinstrumenteista sekä hyvin vähäisessä määrin valuuttakurssiriskeistä, hyödykepositioista ja sijoituksista oman pääoman ehtoihin instrumentteihin. Markkinariskin vähäiset pääomavaateet kuvastavat sitä, että pankkien kaupankäyntitoiminta on vähäistä. Osake- ja korkoinstrumenteille tulee markkinariskin pääomavaade vain kun kyseiset positiot on otettu kaupankäyntitarkoituksessa. Hyödyke- ja valuuttariskeille tulee sitova pääomavaade riippumatta siitä onko valuuttapositio kaupankäyntivarastossa vai rahoitustaseessa.

19.9.2018

Julkinen

Markkinariskin pääomavaatimusten osuus kaikista pääomavaateista

Kotimaisella pankkisektorilla ei ole merkittäviä valuutta- tai osakeriskejä. Valuuttapositioiden osuus omista varoista oli kesäkuun lopussa 0,65 %. Suurimmat positiot olivat Yhdysvaltain dollarissa. Osakkeiden osuus taseista oli kesäkuun lopussa keskimäärin vain 0,25 %, mutta pankkikohtaiset erot ovat kuitenkin suuret.

¹ Aggregaatissa mukana ulkomaisten luottolaitosten talletuspankkitoimintaa Suomessa harjoittavat sivuliikkeet.

² Kotitalouksien velat jaettuna käytettävissä olevilla tuloilla.

³ Lähde: Tilastokeskus, kotitalouksien velkaantumisaste.

⁴ Lähde: Pankkijärjestelmän tila (S-raportti).

⁵ Euro ja talous 27.6.2018.